

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№ 10

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 960 sahifa.

2025-yil, 20-oktyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO‘LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O‘RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoira Azimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO‘RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO‘RSATKICHLARI O‘RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o‘g‘li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o‘g‘li	
TO‘LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o‘g‘li	
O‘ZBEKISTON SANOATINING “YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o‘g‘li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O‘ZBEKISTONDA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURSLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI.....	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA YERISHISHDA SUN’IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO‘LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO‘LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO‘LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEKANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO‘QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA “YASHIL” MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO‘JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o‘g‘li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS’ APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma‘mirjon o‘g‘li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Tohirova Gullola Mirkamolovna	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA‘LIMI BITIRUVCHILARINING O‘RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM.....	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO‘NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Rahmatxo‘jayev Axrorxo‘ja Akmal o‘g‘li	
TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидахраловна	
QISHLOQ XO‘JALIGI TA‘MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLIVAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA‘LIM YO‘NALISHLARINI YO‘LGA QO‘YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.....	329
Turg‘unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI.....	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI HISOBGA OLIHDA XORIY TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmiraevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
<i>Isoqov Zafarjon Zokirjonovich</i>	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
<i>Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li</i>	
РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ.....	446
<i>Далиев Ахтам Шарафудинович</i>	
TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI.....	454
<i>Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li</i>	
TURISTIK KLASTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	458
<i>Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li</i>	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI.....	462
<i>Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi</i>	
XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEKANIZMLARI.....	467
<i>Xudoyorov Lochinbek Bahromovich</i>	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА.....	472
<i>Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна</i>	
TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI.....	478
<i>Ho'jaqulov Bobur Rustam o'g'li</i>	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI	483
<i>Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna</i>	
"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES"	485
<i>Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova</i>	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI.....	493
<i>Abduraxmonov Akmal Nurmamat o'g'li</i>	
GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI	498
<i>M.Sh. Tolipov</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	504
<i>Буранбаева Шоира Рустамовна</i>	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	508
<i>Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li</i>	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI.....	513
<i>Aknazarova Zebiniso Bagdadovna</i>	
ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI	518
<i>Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich</i>	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI	524
<i>Salimov Burxon Abubakirovich</i>	
"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	530
<i>Berdiyeva Aziza G'anisher qizi</i>	

SIRKULAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI	535
Sodikov Zokir Rustamovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH.....	541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
MINTAQA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH.....	548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna	
XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI	555
Qodirjonov A.M.	
TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI.....	559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА.....	564
Салихбаев Нурсултон Равшанович	
IJTIMOIIY NIHOYA TIZIMI VA IJTIMOIIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI.....	572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich	
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB VARAKA ДЛЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА.....	577
Еримбетова Улбосын Маратовна	
TASHQI SAVDO VA INVESTITSIYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI.....	582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
“O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH”	586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li	
FARMATSEVIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
O'ZBEKISTONDA INNOVASION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINING AMAL QILISH USULLARI VA TURLARI	596
Ergashev To'liqin Shokirovich	
HUDUDIIY IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	602
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINI JORIY ETISH ORQALI O'ZBEKISTONDA MOLIYA BOZORINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	606
Xodjayev Aziz Shovkatovich	
MAHALLIY HOKIMIYAT QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIDA DINAMIK OMILLAR VA ULARNING INTEGRATSIYASI	611
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL QILISH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	617
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ЧЕРЕЗ КРЕАТИВНУЮ ИНДУСТРИЮ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН.....	623
Хошимова Камилла Навфал қизи	
IMITATION MODELDA AXBOROT NORAVSHANLIGI SABABLI YUZAGA KELADIGAN IQTISODIY SAMARASIZLIK TAHLILI.....	633
Qodirov Zohidjon Eralievich	

JISMONIY SHAXSLAR TOMONIDAN KREDITLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	637
Turdiyeva Kumush Erkinovna	
SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA SIFATNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK.....	641
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINING SEGMENTATSIYASIGA ASOSLANIB SOLIQ XAVFLARINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING AMALIY YONDOSHUVI	648
Elbaeva M.R.	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	653
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQRISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI	657
Achilov Ilmurad	
MINTAQALAR INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI	663
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	669
Sapayev Axmed Durdibayevich	
SANOAT KORXONALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'P MEZONLI TAHLIL USULLARINI QO'LLASH.....	674
Muxammadaliyev Mirzohidjon Muxammadali o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	681
Abdullayev Shaxzodbek	
ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INTEGRATION OF RECREATION AND ECOTOURISM RESOURCES IN UZBEKISTAN	686
Shaymanova Nigora Yusupovna	
MAKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOL VA JAMG'ARISH FUNSIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTONDA O'ZGARISHI TENDENSIYALARI	691
Rustamov Narzillo Istamovich	
CHAKANA SAVDONI BOSHQARISHDA "BIG MIDDLE" NAZARIYASIDAN FOYDALANISH.....	697
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING PROGNOZ VARIANTLARI.....	701
Ermetov Amirbek Ismailovich	
FISKAL NOMARKAZLASHTIRISH BO'YICHA XITOIY TAJRIBASI.....	708
Lokayev Bekzod Sherkobilovich	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR.....	712
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi	
EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	717
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva, Gulzora Qahharova	
TIKUV-TRIKOTAJ SANOATIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI.....	725
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
BURNOUTNING OLDINI OLIH: XODIMLAR SALOMATLIGI STRATEGIYASI.....	731
Ergasheva E'zoza Dilshod qizi	
O'ZBEKISTONDA KORXONALARNING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	736
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLARNI BOSHQARISH VA HISOBGA OLIHNING INNOVATSION USULLARI: MENEJMENT VA BUXGALTERIYANING O'ZARO INTEGRATSIYASI.....	742
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	748
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI	754
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ДОБЫЧИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ ТРЁХ СКВАЖИН УЧАСТКА ХОДЖАСАЯТ ГКМ ДЕНГИЗКУЛЬ	758
Набиев Шахзод Темурович, Иргашбаев Шохрух Фаррух угли, Маннафов Улугбек Умар угли	
MADANIY TURIZM INDUSTRIYASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	764
Toxirov Dilyor Davlatovich	
MOLIYAVIY AUTSORSING NAZARIYALARI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	768
Babadjanov Umidbek Kamildjanovich	
TURIZM – TARIXIY XOTIRA VA ZAMONAVIY XIZMATLAR UYG'UNLIGI IFODASI	773
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOHIYATI VA BAHOLASH MEZONLARI	777
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI	784
Ro'ziyeva Shaxlo Salimboyevna	
AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	788
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI DAROMADLILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	791
Sanayev Javoxir Shovkat o'g'li	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	796
Maxmudov S.T.	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ КЛАСТЕРОВ	801
Юсупова Н.Т.	
SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY O'SISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY FAKTORLAR TAHLILI	807
Rahimova Mushtariybegim Muxammadg'olib qizi	
DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR VA ULARNING IJTIMOIY-IQTISODIY OQIBATLARI.....	812
Abdumalikova G.F.	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA SIYOSATINI SAMARALI BOSHQARISHNING IQTISODIY VA INSTITUTSION ASOSLARI	821
Kenjayev Ikrom Ergashboyevich	
RAQAMLI AVIATSIYA EKOTIZIMI: AI/ML, DIGITAL TWIN VA BLOKCHEYN INTEGRATSIYASI	828
Azimova Moxinur Nozimovna	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEKANIZMLARI	834
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATINING REKREATSIYA RESURLARI VA DAVOLASH-SOG'LOMLASHTIRISH TURIZMI SALOHIYATI	839
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
MINTAQALAR TURISTIK-REKREATSION IMKONIYATLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY GIS USULLARINI QO'LLASH (SARIOSIYO TUMANI MISOLIDA)	845
Safarov Manuchexr Axtam o'g'li	
XITOIY TAJRIBASI ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	852
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
TURIZM FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHGA OID NAZARIY BILIMLARNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI	857
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	

TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASI MUSTAHKAMLIGINI BAHOLOVCHI KO'RSATKICHLAR TIZIMI	863
Raxmanov Iloxom Xurramovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Maxsudov Sherzod Solijonovich	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	877
Mahmudov Sarvar	
ATROF-MUHITGA OID FISKAL KO'RSATKICHLAR ASOSIDA MINTAQAVIY BAHOLASH	882
Zilola Rahmatova	
XORAZM VILOYATI TUMANLARIDA EKSPORT SAMARADORLIGI: STOXAСТИK CHEGARAVIY TAHLIL (SFA) ASOSIDAGI EMPIRIK YONDASHUV	887
Fozil Xolmurotov	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ БЕДНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПОДХОДЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА.....	900
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
EKOLOGIK VAZIYAT VA AHOLI SALOMATLIGINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	905
Egamqulov Husniddin Erkaboyevich	
CHO'L HUDUDLARIDA TURISTIK RESURLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	911
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Mavlonov Ahmadjon Muhammadovich	
КОНЦЕПЦИЯ ИДЕНТИФИКАЦИИ И ИЗМЕРЕНИЯ ЭФФЕКТОВ ЗАНЯТОСТИ В ЭКОЛОГО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	918
Сагидуллин Фарид Радикович	
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИИ ГОСТИНИЧНОГО БИЗНЕСА В СФЕРЕ ПРОДВИЖЕНИЯ И СБЫТА ТОВАРОВ И УСЛУГ В ИНДУСТРИИ ГОСТЕПРИИМСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	927
Бабаджанова Лола Шопулатовна	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA OZIQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISHDA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI.....	935
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich, Bustonov Komiljon Kumakovich	
TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASHNING AYRIM MASALALARI	943
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
TA'LIM KLASTERLARI KONTEKSTIDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA STRATEGIK YECHIMLARI: TRIPLE HELIX MODEL ASOSIDA TAHLIL.....	947
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	954
Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi	

EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI

Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi

Magistr

Email: elifsulaymon@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasida ekoturizm sohasining rivojlanish tendensiyalari, davlat siyosatining huquqiy va institutsional asoslari, shuningdek, iqtisodiy ta'sir ko'rsatkichlari tahlil qilingan. Tadqiqotda ekoturizmning barqaror turizm konsepsiyasi bilan uzviy bog'liqligi, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va mahalliy jamoalarni jalb etish orqali iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasi yoritilgan. Shuningdek, investitsion ssenariylar orqali sohaning YalMga ta'siri baholangan. Natijalar O'zbekistonda ekoturizmni barqaror iqtisodiy o'sish drayveri sifatida shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ekoturizm, barqaror rivojlanish, iqtisodiy tahlil, investitsiya, turizm siyosati, mahalliy jamoa.

Abstract. The article analyzes the development trends of ecotourism in Uzbekistan, focusing on the legal, institutional, and economic foundations of state policy. It explores the interrelation between ecotourism and the sustainable tourism concept, emphasizing the rational use of natural resources and community involvement in economic activity. The economic impact of ecotourism is assessed through investment scenarios, highlighting its contribution to GDP growth. The findings indicate that ecotourism can serve as a key driver of sustainable economic development in Uzbekistan.

Key words: ecotourism, sustainable development, economic analysis, investment, tourism policy, local communities.

Аннотация. В статье рассматриваются тенденции развития экотуризма в Республике Узбекистан, правовые и институциональные основы государственной политики, а также экономические показатели влияния данного сектора. Проведён анализ взаимосвязи экотуризма с концепцией устойчивого туризма, рационального использования природных ресурсов и вовлечения местных сообществ в экономическую деятельность. Через инвестиционные сценарии оценено влияние экотуризма на ВВП страны. Результаты исследования показывают, что экотуризм может стать одним из драйверов устойчивого экономического роста Узбекистана.

Ключевые слова: экотуризм, устойчивое развитие, экономический анализ, инвестиции, туристическая политика, местные сообщества.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini, xususan ekoturizmni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati izchil takomillashtirilmoqda. Bu borada qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar mamlakatda barqaror turizm infratuzilmasini yaratish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va mahalliy aholining iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xususan, 2018-yil 16-avgustdagi PQ-3815-sonli ¹Qaror ("Ekoturizmni rivojlantirish konsepsiyasi"), 2021-yil 6-apreldagi PQ-5037-sonli ²Qaror va 2022-yil 20-dekabdagi PF-290-sonli Farmon³ ("O'zbekiston

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 28.06.2018 yildagi PQ-3815-son <https://lex.uz/docs/-3799075>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 24.03.2021 yildagi PQ-5037-son <https://lex.uz/uz/docs/-5341248>

3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 21.06.2022 yildagi PQ-290-son <https://lex.uz/docs/-6079422?ON-DATE=29.04.2025%2000>

Respublikasida turizm sohasini 2022–2026-yillarda rivojlantirish strategiyasi”) mamlakatda ekoturizmni milliy strategiyaning ustuvor yo’nalishlaridan biri sifatida belgilab berdi. Ushbu hujjatlar orqali infratuzilmani modernizatsiya qilish, investitsion muhitni yaxshilash, PPP (davlat-xususiy sheriklik) mexanizmlarini joriy etish, ekoturizm klasterlarini shakllantirish hamda mahalliy jamoalarni faol jalb etish bo’yicha aniq vazifalar belgilandi.

Shuningdek, “Yangi O’zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida ekoturizm atrof-muhitni muhofaza qilish, yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga tatbiq etish va hududlarning barqaror rivojlanishini ta’minlash bilan uzviy bog’liq yo’nalish sifatida qayd etilgan. Mazkur yondashuv mamlakatda biologik xilma-xillikni asrash, tabiiy hududlar salohiyatidan samarali foydalanish, shuningdek, xalqaro turizm oqimini ko’paytirish imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Bugungi kunda O’zbekistonda ekoturizmning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlari kompleks tarzda o’rganilmoqda. Davlat tomonidan Buxoro, Samarqand, Surxondaryo, Jizzax va Qashqadaryo viloyatlarida ekoturizm yo’nalishida yangi turistik zonalar, “eko-marshrutlar” va yashil logistika tizimlari tashkil etilmoqda. Shu bilan birga, xalqaro tashkilotlar (UNWTO, UNDP, JICA) bilan hamkorlikda barqaror turizm loyihalari amalga oshirilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ekologik turizm (ekoturizm) tushunchasi XX asr oxirlarida barqaror rivojlanish paradigmasi doirasida shakllangan bo’lib, uning nazariy asoslari dastlab xorijiy olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Xususan, Hector Ceballos-Lascurain (1987) tomonidan ekoturizm “atrof-muhitni saqlash bilan uyg’un holda amalga oshiriladigan, mahalliy aholi farovonligini oshiruvchi va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga asoslangan turizm faoliyati” sifatida ta’riflangan. Keyinchalik Ross va Wall (1999), Weaver (2001) va Fennell (2020) kabi olimlar ekoturizmni barqaror iqtisodiy model sifatida o’rganib, uni milliy iqtisodiyotlarning “yashil” transformatsiyasida muhim omil sifatida talqin etishgan.

Xalqaro amaliyotda, ekoturizmning iqtisodiy asoslari asosan daromad manbalarining diversifikatsiyasi, yangi ish o’rinlari yaratish, investitsion jozibadorlikni oshirish va resurslardan barqaror foydalanish bilan bog’liq. UNWTO (United Nations World Tourism Organization, 2023) ma’lumotlariga ko’ra, dunyo miqyosida turizmning umumiy hajmining 8–10 foizi ekoturizm hissasiga to’g’ri keladi va bu sohaning yillik o’sish sur’ati 5–7 foizni tashkil etmoqda. Kosta-Rika, Nepal, Namibiya va Tailand kabi davlatlar ekoturizmni iqtisodiyotning alohida tarmog’i sifatida rivojlantirib, ichki YAIMga 2–3 foizlik barqaror hissa qo’shishga erishgan (UNEP, 2022).

Iqtisodiy yondashuv nuqtayi nazaridan, ekoturizmning milliy iqtisodiyotdagi o’rni davlat byudjetiga tushumlar, xorijiy investitsiyalar oqimi va mahalliy aholi bandligi orqali o’lchanadi. Carter (2019) o’z tadqiqotida ekoturizm loyihalariga kiritilgan har bir 1 AQSh dollari sarmoya o’rtacha 3–4 dollarlik iqtisodiy qaytim keltirishini aniqlagan. Shu boisdan, ekoturizm tarmog’i rivojlanayotgan davlatlarda “multiplayyer effekt” (ko’paytiruvchi ta’sir) mexanizmini ishga soluvchi strategik yo’nalish sifatida e’tirof etiladi.

O’zbekiston olimlari ham bu borada qator ilmiy izlanishlar olib bormoqdalar. Jumladan, X. To’raqulov (2021) o’zining “Ekoturizmning iqtisodiy asoslari” nomli ishida ekoturizmning hududiy rivojlanishdagi o’rni va iqtisodiy samarasini tahlil qilgan. Unga ko’ra, ekologik turizm sohasining rivojlanishi mamlakat yalpi ichki mahsulotiga bevosita ta’sir etuvchi, xizmatlar sektori tarkibida yuqori qo’shilgan qiymat yaratuvchi omil hisoblanadi. U. Saidmamatov va S. Allaniyazov (2020) esa “Sustainability” jurnalida chop etilgan maqolasida Aralbo’yi mintaqasida ekoturizmning iqtisodiy-iqlimiy muvozanatni tiklashdagi rolini empirik tahlil qilgan. Tadqiqotda ekoturizm loyihalarining investitsiya samaradorligi 1,6–1,8 marotaba qaytim ko’rsatkichi bilan baholangan.

Milliy miqyosda so’nggi yillarda ekoturizmni iqtisodiy asosda rivojlantirishga qaratilgan huquqiy hujjatlar ham qabul qilindi. Xususan, O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-avgustdagi PQ–3815-son qarori (“Ekoturizmni rivojlantirish konsepsiyasi”), 2021-yil 6-apreldagi PQ–5037-son qarori (“Turizm sohasini 2022–2026-yillarda rivojlantirish strategiyasi”) va 2022-yil 20-dekabrda PF–290-son farmoni (“Turizm strategiyasi”) ekoturizmni iqtisodiy diversifikatsiyaning ustuvor yo’nalishlaridan biri sifatida belgilab berdi. Bu hujjatlar asosida infratuzilmani modernizatsiya qilish, davlat-xususiy sheriklik (PPP) loyihalarini kengaytirish va hududlarda investitsion klasterlar yaratish ishlari boshlangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda O’zbekiston Respublikasida ekoturizmni rivojlantirishning iqtisodiy asoslari va istiqbollari baholash uchun tizimli, taqqoslash, indikatorli va statistik tahlil usullari qo’llanildi. Tizimli tahlil orqali ekoturizmning milliy iqtisodiyotdagi o’rni, YAIMga hissasi va hududiy dinamikasi o’rganildi. Taqqoslash (benchmarking) usuli yordamida O’zbekiston tajribasi Kosta-Rika, Nepal va Namibiya kabi mamlakatlar bilan solishtirilib, samarali model ishlab chiqildi. Indikatorli baholashda asosiy iqtisodiy ko’rsatkichlar — yangi ish o’rinlari, mahalliy aholi daromadlari, turizm tushumlari, investitsiya hajmi va ekologik samaradorlik indeksi

tahlil qilindi. Investitsion ssenariylar tahlili orqali turli hajmdagi sarmoyalarning YaIM o'sishiga ta'siri baholandi. Natijalarga ko'ra, 50 mln AQSh dollarlik "asosiy ssenariy" 1,8 % YaIM o'sishini ta'minlashi mumkinligi aniqlangan. Empirik-statistik yondashuv asosida 2018–2026-yillar oralig'ida ekoturizm daromadlari prognoz qilinib, 2026-yilga borib 410 mln AQSh dollarlik daromad kutilishi aniqlangan. Metodologik yondashuv ekoturizmning iqtisodiy samaradorligini aniqlash, hududiy ustuvorliklarni belgilash va "yashil iqtisodiyot" tamoyillari asosida barqaror rivojlanish mexanizmini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ekoturizm mohiyat e'tibori bilan barqaror turizm konsepsiyasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, u tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, madaniy merosni asrab-avaylash hamda mahalliy aholini iqtisodiy faoliyatga keng jalb etish tamoyillariga asoslanadi. Ushbu yo'nalish nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlash, balki iqtisodiyotning diversifikatsiyasi, hududlarning ijtimoiy rivojlanishi va aholi farovonligini oshirishda ham muhim o'rin tutadi. Iqtisodiy nuqtayi nazardan, ekoturizm daromad manbai, yangi ish o'rinlarini yaratish vositasi va mahalliy tadbirkorlikni rag'batlantiruvchi iqtisodiy mexanizm sifatida qaraladi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, ekoturizm sektori mamlakat yalpi ichki mahsulotiga bevosita hissa qo'shadi va xususan, barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG 8, SDG 12, SDG 15) doirasida muhim indikator sifatida ko'riladi. PhD darajasidagi ilmiy tahlil uchun ekoturizmni baholashda quyidagi asosiy indikatorlar qo'llaniladi: ish o'rinlari soni va ularning barqarorligi, mahalliy aholi daromadlari o'sish sur'atlari, turizm xizmatlaridan tushgan umumiy daromad, xorijiy investitsiyalar hajmi va ularning qaytimi (ROI), shuningdek ekoturizm loyihalarining ekologik samaradorlik indeksi (1-jadval).

1-jadval. Tanlangan mamlakatlarda ekoturizm ko'rsatkichlari (taxminiy ma'lumotlar asosida)

Mamlakat	Tushum (mln. AQSh doll.)	Yillik o'sish (%)	Mahalliy ishtirok (%)
Kosta-Rika	1,200	6.5	70
Nepal	540	7.1	60
Namibiya	350	4.2	65
O'zbekiston (taxminiy)	280	8.0	62

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, Kosta-Rika ekoturizm sohasida eng yuqori daromad ko'rsatkichiga ega mamlakatlardan biri bo'lib, yillik tushum 1,2 milliard AQSh dollarini, o'sish sur'ati esa 6,5 foizni tashkil etadi. Bu mamlakatda ekoturizm yalpi ichki mahsulotning qariyb 5 foizini tashkil etadi (UNWTO, 2023). Kosta-Rika modelining asosiy xususiyati — tabiiy bog'lar va rezervatlar tizimi orqali ekoturizmni davlat darajasida qo'llab-quvvatlash hamda mahalliy jamoalar ishtirokini 70 foiz darajasida ta'minlashdir.

Nepal tajribasida ekoturizm asosan tog'li hududlarda (Everest, Annapurna regionlari) joylashgan bo'lib, u nafaqat turizm, balki madaniy meros va qo'shni qishloqlar iqtisodiyotini rivojlantiruvchi omil sifatida shakllangan. Mamlakatda ekoturizm yillik 7,1 foiz o'sish sur'atini ko'rsatmoqda.

Namibiya misolida esa davlat tomonidan tabiiy qo'riqxonalar asosida "community-based tourism" (jamiyat asosidagi turizm) konsepsiyasi joriy etilib, mahalliy aholining ishtiroki 65 foiz atrofida shakllangan. Bu tizim ekologik barqarorlik bilan bir qatorda ayollar va yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston uchun taxminiy ma'lumotlarga ko'ra, ekoturizm sohasidan 280 million AQSh dollari atrofida daromad olinmoqda, o'sish sur'ati esa 8,0 foiz darajasida baholanmoqda. Bu mamlakatning so'nggi yillarda ekoturizmga qaratgan e'tiborining ortib borayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, mahalliy ishtirok 62 foizni tashkil etayotgani, ya'ni iqtisodiy manfaatlarining asosiy qismi mahalliy jamoalarga qaytayotganini bildiradi. Bu esa ekoturizmning ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi ijobiy rolini ko'rsatadi.

Xalqaro misollar tahlili shuni ko'rsatadiki, ekoturizmga muvaffaqiyatga erishgan mamlakatlar barqaror investitsiya muhitini yaratish, resurslardan tejamkor foydalanish, mahalliy ishtirokni rag'batlantirish hamda davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlik mexanizmlarini yo'lga qo'yishga alohida e'tibor qaratmoqda.

O'zbekiston uchun esa bu yo'nalishda asosiy ustuvor vazifa — mahalliy ishtirok ulushini oshirish, ekoturizm klasterlarini kengaytirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va ekologik sertifikatlashtirish tizimini joriy etish hisoblanadi. Bu chora-tadbirlar mamlakatda ekoturizmning barqaror iqtisodiy tarmoq sifatida shakllanishiga, hududlar raqobatbardoshligini oshirishga va "yashil iqtisodiyot" konsepsiyasining amaliy tatbiqiga xizmat qiladi (2-jadval).

2-jadval. Tanlangan viloyatlarda ekoturizm ko'rsatkichlari (2024-yil, taxminiy ma'lumotlar asosida)

Viloyat	Ekoturistik obyektlar soni	Yillik tashriflar (ming)	Daromad (mln \$)
Toshkent	24	180	90
Samarqand	17	125	65
Surxondaryo	19	140	70
Namangan	12	75	35
Farg'ona	10	60	25

2-jadval ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonning turli hududlarida ekoturizm sektori faol shakllanayotganini va iqtisodiy salohiyati yildan-yilga ortib borayotganini kuzatish mumkin.

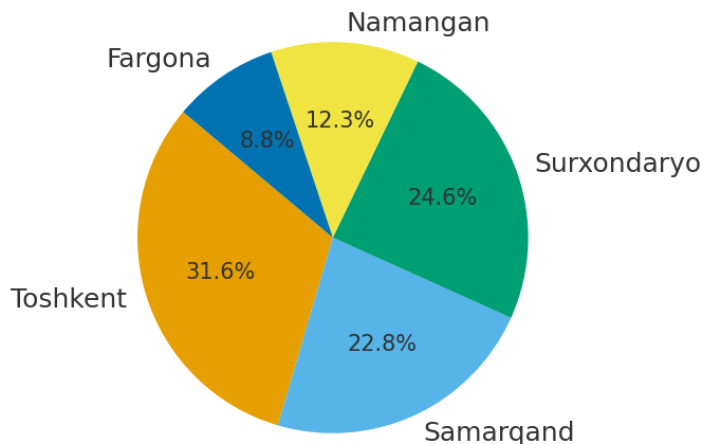
Toshkent viloyati ekoturizm obyektlari soni (24 ta) va yillik tashrif buyuruvchilar soni (180 ming kishi) bo'yicha yetakchilik qilmoqda. Bu holat viloyatning rivojlangan transport infratuzilmasi, qulay geografik joylashuvi hamda turizm infratuzilmasining yuqori darajada shakllanganligi bilan izohlanadi. Shuningdek, "Chorvoq oromgohi", "Ugom-Chotqol milliy bog'i", "Tuyabuguz suv ombori" kabi manzillar ekoturistlar orasida eng mashhurlardandir.

Samarqand viloyati 17 ta ekoturistik obyekt va yillik 125 ming tashrif bilan mamlakatda muhim o'rinni egallaydi. Viloyatdagi "Zarafshon milliy bog'i", "Amir Temur bog'i" va "Urgut tog'li hududi" ekoturizmni madaniy va tarixiy meros bilan uyg'unlashtirgan holda rivojlantirish imkonini bermoqda.

Surxondaryo viloyati 19 ta ekoturizm obyektiga ega bo'lib, yillik 140 ming turistni jalb etmoqda. Boysun tog'lari, Teshiktosh g'ori, Surxon qo'riqxonasi kabi tabiiy maskanlar bu hududni xalqaro ekoturizm xaritasiga kiritishga zamin yaratmoqda. Ushbu viloyatda turizm daromadi 70 million AQSh dollarini tashkil etib, mintaqa uchun sezilarli iqtisodiy natija hisoblanadi.

Namangan va Farg'ona viloyatlari ekoturizm bozorining yangi, ammo istiqbolli ishtirokchilari sifatida e'tiborga molikdir. Namanganda "Chortoq" va "Kosonsoy" tog'li manzaralari, Farg'onada esa "Shohimardon vodiysi" va "Quvasoy daryosi" bo'yidagi tabiat maskanlari turistlar uchun katta qiziqish uyg'otmoqda. Har ikkala viloyatda yillik 100 mingdan ortiq turistlar oqimi kuzatilmoqda va bu hududlarda daromad hajmi 25–35 million AQSh dollarigacha yetgan (1-diagramma).

Hududlar kesimida ekoturistik daromadlar ulushi (%)

1-diagramma. Hududlar kesimida ekoturistik daromadlar ulushi (%)

Grafikda keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston hududlari kesimida ekoturistik daromadlarning ulushi sezilarli farq bilan taqsimlangan. Grafikda Toshkent viloyati 31,6 foiz bilan yetakchi o'rinda turib, bu hududda ekoturizm infratuzilmasi, xizmat ko'rsatish tarmog'i va transport qulayliklarining rivojlanganligi bilan izohlanadi. Surxondaryo viloyati 24,6 foiz ulush bilan ikkinchi o'rinda bo'lib, tabiiy qo'riqxonalar, Boysun tog'lari va Teshiktosh g'ori kabi ob'ektlar sababli turistlar oqimi barqaror o'sib bormoqda. Samarqand viloyati 22,8 foizlik ulush bilan uchinchi o'rinni egallaydi; bu hududda madaniy meros va ekoturizm yo'nalishlarining integratsiyasi yuqori samara bermoqda. Namangan (12,3 %) va Farg'ona (8,8 %) viloyatlarining salmog'i nisbatan past bo'lsa-da, bu hududlarda "Chortoq", "Kosonsoy", "Shohimardon" kabi tog'li va daryo bo'yidagi maskanlarda ekoturizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud (3-jadval).

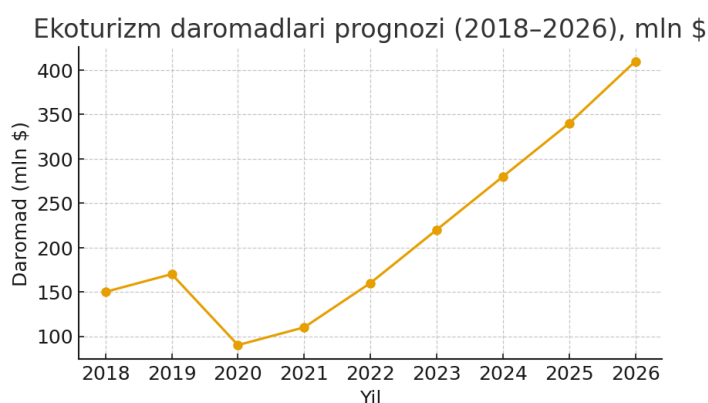

3-jadval. Ekoturizm rivojlanishining investitsion ssenariylari (taxminiy ma'lumotlar asosida)

Ssenariy	Yillik investitsiya (mln \$)	Kutilayotgan YIM o'sishi (%)
Konservativ	15	0.5
Asosiy	50	1.8
Ambitsiyali	120	3.5

Jadvalda ekoturizm sohasiga yo'naltiriladigan yillik investitsiyalar hajmi bilan YaIM o'sishi o'rtasidagi bog'liqlik ssenariylar kesimida keltirilgan. Tahlil natijalariga ko'ra, konservativ ssenariy minimal sarmoya bilan barqaror, ammo sekin o'sishni ta'minlaydi; asosiy ssenariy investitsiyalarni ko'paytirish orqali iqtisodiy o'sishni 1,8 foizgacha tezlashtiradi; ambitsiyali ssenariy esa yuqori hajmdagi sarmoya evaziga YaIM o'sishini 3,5 foizgacha oshirish imkonini beradi. Bu natijalar ekoturizmning iqtisodiy rivojlanish drayveri sifatidagi salohiyatini tasdiqlaydi.

2021-yildan boshlab esa tiklanish jarayoni boshlangan bo'lib, 2021-yilda 110 mln dollar, 2022-yilda 160 mln dollar, 2023-yilda 220 mln dollar, 2024-yilda 280 mln dollar, 2025-yilda 350 mln dollar, 2026-yilda esa 410 mln dollar daromad prognoz qilinmoqda (1-grafik).

1-grafik. Ekoturizm daromadlari prognozi (2018–2026)

Grafikdan ko'rinib turibdiki, 2020-yildagi pasayishdan so'ng ekoturizm sektori barqaror o'sish bosqichiga kirgan bo'lib, o'sish tendensiyasi yil sayin tezlashib bormoqda. Bu holat, avvalo, pandemiyadan keyingi turizm sohasining tiklanishi, global sayohat cheklovlarining bekor qilinishi hamda ichki turizmni qo'llab-quvvatlash dasturlarining joriy etilishi natijasida yuzaga kelgan ijobiy siljishlar bilan izohlanadi. Shu bilan birga, davlat siyosati va infratuzilma loyihalarining faollashuvi, xususan, "Yashil iqtisodiyot" strategiyasi, ekoturistik zonalarni rivojlantirish dasturlari hamda xalqaro hamkorlik tashabbuslari (UNDP, JICA, UNWTO) doirasida amalga oshirilayotgan ishlar natijasida ekoturizm infratuzilmasi yanada mustahkamlanmoqda. Bundan tashqari, mahalliy ishtirokning ortishi, jumladan klaster tizimi, oilaviy mehmon uylari, milliy hunarmandchilik va agroturizm yo'nalishlarining rivojlanishi orqali aholining daromadlari oshmoqda va iqtisodiy faollik kengaymoqda. 2024-yildan boshlab investitsion ssenariylarning faollashuvi, ayniqsa asosiy va ambitsiyali ssenariylar doirasida xorijiy investitsiyalar oqimining ko'payishi ekoturizm sohasining yalpi daromadlari o'sishini yanada jadallashtirmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va hukumat siyosati ekoturizmni rivojlantirish, muvofiqlashtirish hamda rag'batlantirish bo'yicha muhim huquqiy, institutsional va infratuzilmaviy asoslarni yaratmoqda. So'nggi yillarda qabul qilingan davlat dasturlari, strategik yo'l xaritalari va xalqaro tashkilotlar (UNDP, JICA, UNWTO) bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar ekoturizmning barqaror rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratmoqda. Ekoturizm bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyoti uchun nafaqat daromad manbai, balki mintaqaviy rivojlanish, aholi bandligini oshirish hamda ekologik muvozanatni ta'minlashning muhim omili sifatida shakllanmoqda. Shu bilan birga, tahlillar shuni ko'rsatadiki, sohada mavjud ayrim tizimli muammolar — infratuzilmaning yetarlicha rivojlanmagani, marketing strategiyalarining zaifligi, xalqaro standartlarga javob beruvchi kadrlar tayyorlash tizimining sustligi va ekologik audit mexanizmlarining to'liq joriy etilmaganligi — ekoturizmning investitsion jozibadorligini va eksport salohiyatini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qilmoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish va ekoturizmning raqobatbardoshligini oshirish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin: birinchidan, hududlarning tabiiy, madaniy va iqtisodiy salohiyatiga asoslangan Milliy ekoturizm strategiyasini ishlab chiqish va tasdiqlash, bunda iqlim, bioxilma-xillik hamda transport-logistika imkoniyatlari hisobga olinishi lozim. Ikkinchidan, davlat-xususiy sheriklik (PPP) mexanizmlarini keng joriy etish orqali kichik biznes va mahalliy tadbirkorlik subyektlariga soliq yengilliklari, subsidiyalar hamda kredit preferensiyalari taqdim etish zarur. Uchinchidan, hududiy marketing va brendlash tizimini rivojlantirish orqali har bir viloyat uchun alohida turizm brendini yaratish, xalqaro reklama kampaniyalarini moliyalashtirish va raqamli marketing platformalarida (Google Travel, Booking, TripAdvisor va boshqalar) faol ishtirokni ta'minlash lozim. To'rtinchidan, kadrlar salohiyatini oshirish va ekologik ta'lim tizimini takomillashtirish maqsadida turizm universitetlari, kollejlari va malaka oshirish markazlarida ekoturizm, ekologiya hamda atrof-muhitni boshqarish yo'nalishlarida zamonaviy o'quv dasturlarini joriy etish muhimdir. Beshinchidan, monitoring va ekologik audit tizimini joriy etish orqali ekoturizm obyektlarida ekologik xavfsizlik, chiqindilarni qayta ishlash, suv va energiya resurslaridan tejamkor foydalanish ustidan samarali nazorat o'rnatish zarur. Nihoyat, mahalliy jamoalarni faol jalb etish orqali klaster tizimini kengaytirish, oilaviy mehmon uylari, agro-turizm va milliy hunarmandchilik faoliyatlarini qo'llab-quvvatlash orqali aholi bandligini oshirish hamda ekologik mas'uliyatni kuchaytirish lozim.

Xulosa qilib aytganda, ushbu takliflarning izchil amalga oshirilishi O'zbekistonda ekoturizmni barqaror iqtisodiy o'sishning strategik omiliga aylantiradi, mamlakatning xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshligini oshiradi, "Yashil iqtisodiyot" konsepsiyasi doirasida ekologik xavfsizlik va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning samaradorligini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-avgustdagi PQ-3815-sonli qarori — "Ekoturizmni rivojlantirish konsepsiyasi". <https://lex.uz/docs/-3799075>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-apreldagi PQ-5037-sonli qarori — "Turizm sohasini 2022–2026-yillarda rivojlantirish strategiyasi to'g'risida". <https://lex.uz/uz/docs/-5341248>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 20-dekabrda PF-290-sonli farmoni — "Turizm strategiyasini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-6079422?ONDATE=29.04.2025%2000>
4. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). World Tourism Barometer, 2023.
5. Journal of Sustainable Tourism. "Sustainable Tourism: Theory and Practice." 2021.
6. To'raqulov X. Ekoturizmning iqtisodiy asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2021.
7. Saidmamatov, O., Kariev, A., Allaniyazov, S. va boshqalar. "Ecotourism Opportunities in the Aral Sea Region." Sustainability, 2020.
8. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi statistik ma'lumotlari. Toshkent, 2023.
9. Ross, S., & Wall, G. Ecotourism: Towards Congruence Between Theory and Practice. Tourism Management Journal, 1999.
10. Fisher, R. Economics of Ecosystem Services. Cambridge University Press, 2020.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>